



# Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto oikeusministeriölle hallituksen esityksen luonnoksesta aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamiseksi

Aserikossäännösten muuttamista koskevan esitysluonnoksen perusteella saa käsityksen aserikoksia koskevista rangaistussäännöksistä ja poliisin tietoon tulleista rikoksista. Esitysluonnoksessa on tuotu esille tavoitteiden toteutumiseen ja vaikutuksiin liittyviä epävarmuuksia. Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksien sekä erilaisten ihmisryhmien näkökulmasta. Vaikutuksia tulee vielä tarkentaa.

## Esitysluonnoksen keskeisimmät puutteet ja kehittämiskohteet

- i) Arviointineuvosto pitää puutteena, että esitysluonnoksessa ei ole arvioitu vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin erilaisten ihmisryhmien näkökulmasta. Esityksessä tulee arvioida eritellymmin esityksen kannalta keskeiset perusoikeudet ja miten ehdotukset vaikuttavat näiden perusoikeuksien toteutumiseen.
- ii) Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu vaikutuksia erilaisiin ihmisryhmiin. Esityksessä tulee kuvata, miten vankeusrangaistus ja vankeusrangaistuksen kiristäminen vaikuttavat rikosten ennaltaehkäisyyn lisäksi yksilötasolla rikoksentekijöihin. Arviossa tulee ottaa huomioon myös rikoksentekijöiden tuen tarve ja yhteiskuntaan integroituminen.
- iii) Esityksessä tulee arvioida tarkemmin vaikutuksia rikosseuraamusjärjestelmään. Esityksessä tulee arvioida riskejä muutoksen onnistumiselle, jos ei ole olemassa riittävästi vankipaikkoja. Miten vankiloiden riittämätön kapasiteetti ja vankilaverkoston toimivuuden muut haasteet vaikuttavat vankiloissa työskentelevien henkilöiden työoloihin ja vankien kuntoutukseen sekä työntekijöiden ja vankien turvallisuuteen?
- iv) Esityksessä tulee esittää suuntaa antava arvio muutoksen hyödyistä julkiselle taloudelle suhteessa kustannuksiin.



# 1. Hallituksen esitysluonnoksen keskeinen sisältö

Tässä esitettävä kuvaus on suora lainaus esitysluonnoksen ”esityksen pääasiallinen sisältö” -jaksosta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia, pakkokeinolakia, rikesakkorikkomuksista annettua lakia, ampuma-aselakia ja järjestyslakia. Aserikoksia koskeva rikoslain luku ehdotetaan korvattavaksi uudella luvulla, jossa sääntelyä muutettaisiin monin tavoin.

Ampuma-aseen mukana pitäminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta sellaisen aseiden hallussapitoon lisättäisiin törkeän ampuma-aserikoksen tekotavaksi. Mainitun rikoksen vähimmäisrangaistus korotettaisiin kahdeksi vuodeksi vankeutta.

Uutena rikoksena säädettäisiin rangaistavaksi ampuma-aseen käsittely vakavan rikoksen tekemistä varten, josta tuomittaisiin enintään neljän vuoden vankeusrangaistus. Ampuma-aseen lainaaminen tai luovuttaminen järjestäytyneelle rikollisryhmälle katsottaisiin jatkossa sellaiseksi rikokseksi. Uuden rikoksen selvittämisessä voitaisiin käyttää telekuuntelua.

Eräitä lähinnä hallinnollisten velvoitteiden rikkomisiksi luonnehdittavia tekotapoja siirrettäisiin ampuma-aserikoksen puolelta lievän ampuma-aserikoksen puolelle. Samalla viimeksi mainittuun rikokseen liitettäisiin vankeusuhka.

Vaarallisen esineen hallussapidon enimmäisrangaistus ehdotetaan korotettavaksi kahdeksi vuodeksi vankeutta ja toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapidon enimmäisrangaistus ehdotetaan korotettavaksi yhteen vuoteen vankeutta.

Muita lakeja kuin rikoslakia koskevat lainsäädäntömuutokset olisivat teknisluonteisia johtuen rangaistussäännöksiin tehtävistä muutoksista.

## 2. Arvio hallituksen esitysluonnoksesta ja vaikutusarvioinneista

### 2.1 Yleiset huomiot

**Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksessa kuvataan seikkaperäisesti asiaan liittyvää sääntelyä. Esitysluonnoksesta käy ilmi asian tausta ja valmistelu. Esitysluonnoksen perusteella on kuitenkin vaikea muodostaa selkeää kokonais kuvaa ehdotetuista muutoksista ja niiden keskeisimmistä vaikutuksista.



**Arviointineuvosto katsoo**, että esityksen ymmärrettävyyttä parantaisi, jos keskeiset ehdotukset ja muutoksen tarve kuvattaisiin napakasti esityksen alussa. Esimerkiksi rangaistusasteikon muutosta suhteessa nykytilaan olisi hyvä kuvata taulukossa.

**Arviointineuvosto pitää myönteisenä**, että esitysluonnoksessa on esitetty tilastotietoa poliisin tietoon tulleista rikoksista ja Tilastokeskuksen tietoja tuomituista rangaistuksista. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee tarkentaa nykytilan kuvausta ja sääntelyn kohteena olevia rikoksentekijäryhmiä. Esitysluonnoksessa kuvataan aserikollisuuden yleiskuvaa ja kehitysnäkökulmia viittaamatta yksilöityihin lähteisiin. Tuomalla esille asianmukaiset lähdeviitteet, lukija voisi saada paremman käsityksen sääntelyn kohteena olevan ilmiön merkittävyydestä ja minkälaiseen tietoon perustuen nykytilan arvio on tehty.<sup>1</sup>

Esitysluonnoksella tavoitellaan uusien rikosten tekemistä estävää vaikutusta sekä siitä odotettavaa suojeltavien oikeushyvien tehokkaampaa suojaa. Esitysluonnoksen mukaan ankarampaan rikoslainsäädäntöön johtavien muutosten vaikutusta rikosten estämisessä on vaikea arvioida. Rikosten tekemisessä suurempaa merkitystä saattaa olla esimerkiksi rikoksentekotilaisuuksilla ja erityisesti kiinnijäämisriskillä. Lisäksi esitysluonnoksessa todetaan, että yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa mukana pidettävä ase ei useinkaan ole muiden havaittavissa.

**Arviointineuvosto pitää myönteisenä**, että esitysluonnoksessa on tuotu esille tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä epävarmuuksia. Esitysluonnoksesta saa käsityksen, että kiinnijäämisriski on hyvin pieni. Esityksessä tulee kuvata tarkemmin kiinnijäämisriskin merkitystä tavoitteiden toteutumisen kannalta. Esitysluonnoksesta jää osin epäselväksi, millä tavoin nykyisin tekijä jää kiinni siitä, että hänellä on ase yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta aseeseen hallussapitoon. Esitysluonnoksen mukaan aserikokset ilmenevät usein jonkin toisen rikoksen yhteydessä, kun aseella on jo tehty rikos tai kun ase löytyy jonkin toisen rikoksen selvittämiseksi tehtävän toimenpiteen yhteydessä.

Esitysluonnoksen mukaan rangaistusten ankaroittamisen ampuma-aserikoksia estävistä vaikutuksista ei ole kansallista tutkimustietoa tai selvitystä. **Arviointineuvosto katsoo**, että ehdotetun muutoksen vaikuttavuutta tulisi seurata esimerkiksi arviointitutkimuksella.

**Arviointineuvosto kiinnittää huomiota**, että kansainvälistä vertailua on jossain määrin kuvattu osana Nykytila-kuvausta. Esitysluonnoksessa on viitattu, että vertailua on tehty Aserikostyöryhmän mietinnössä. Kansainvälinen vertailu ja sen pohjalta tehdyt johtopäätökset tulee esittää kootusti osana hallituksen esityksen jaksoa, jossa kuvataan ulkomaiden lainsäädäntöä ja muita ulkomailla käytettyjä keinoja.<sup>2</sup>

<sup>1</sup>Esimerkiksi esitysluonnoksessa todetaan sivulla 26, että nuorten ryöstörikollisuus on lisääntynyt merkittävästi vuoden 2021 jälkeen. Esitysluonnoksessa viitatussa raportissa (Nuorten ryöstörikollisuuden piirteet – Poliisin tietoon tullut ryöstörikollisuus vuosina 2015–2023, 8.2.2024 julkaistu keskusrikospoliisin raportti) sivulla 7 kuitenkin todetaan, että vaikka nuorten ryöstörikollisuuden taso onkin viime vuosina noussut, ryöstörikokset ovat kuitenkin edelleen suhteellisen harvinaisia rikoksia.

<sup>2</sup>Hallituksen esityksen laatimisohejiden mukaan, jos katsauksen merkitys käsiteltävänä olevan asian kannalta on vähäinen, se voi olla yleispiirteinen ja johtopäätöksiin keskittyvä. Samoin voidaan katsaus esittää yleispiirteisenä, jos asiaa on jo käsitelty aiemmin julkaistussa valmisteluasiakirjassa, kuten komitean tai työryhmän mietinnössä. Tällöin jaksossa on yksilöitävä mietintö ja varmistettava, että siihen on linkki Valtioneuvoston hankeikkunassa tai muuten asian valmistelua koskevassa jaksossa.



**Arviointineuvosto pitää myönteisenä**, että esitysluonnoksessa on kuvattu, mitkä seikat vaikuttavat kansainvälisen vertailun kotimaiseen hyödynnettävyyteen. Esitysluonnoksessa on kuvattu kansainvälisen vertailun johtopäätöksenä, että tarvittaessa ankarat rangaistukset mahdollistavaa rikosoikeudellista lainsäädäntöä on pidetty merkittävänä ampuma-aserikollisuuden vastaisena keinona. **Arviointineuvosto tuo esille**, että ehdotetun muutoksen vaikuttavuuden arvioinnin kannalta olisi hyvä tietää, onko muissa maissa, kuten Ruotsissa, tehty arviointitutkimusta rangaistusasteikon ankaruuden vaikutuksesta ampuma-aserikollisuuteen.

**Arviointineuvosto pitää myönteisenä**, että esitysluonnoksessa todetaan avoimesti hallitusohjelmakirjauksen vaikutus esitettyihin keinoihin. Esitysluonnoksen mukaan hallitusohjelmakirjauksia ei voida toteuttaa muuten kuin rikoslain säännöksiä muuttamalla. **Arviointineuvosto katsoo**, että esitysluonnoksesta kuitenkin jää epäselväksi, ovatko ehdotetut keinot tehokkaimmat estämään uusien rikosten tekemistä. Ovatko esityksen hyödyt haittoja suuremmat?

## 2.2 Taloudelliset vaikutukset

Esitysluonnoksessa on kuvattu taloudellisia vaikutuksia monesta näkökulmasta. Arvioinnissa on esimerkiksi otettu huomioon rangaistusjoukon taloudellisia vaikutuksia alentava vaikutus. **Arviointineuvosto ehdottaa**, että keskeiset taloudelliset vaikutukset esitettäisiin vielä taulukossa.

**Arviointineuvosto pitää puutteena**, että esitysluonnoksessa ei ole otettu huomioon vankimäärän kasvun kustannusvaikutuksia lisävankipaikkojen rakentamiseen. Esityksessä tulee arvioida uusien vankipaikkojen rakentamisen kustannukset.

Esitysluonnoksessa on tuotu esille tavoitteiden saavuttamiseen liittyviä epävarmuuksia. Lisäksi esitysluonnoksessa on esitetty arvioita muutoksen kustannuksista. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee esittää suuntaa antava arvio muutoksen hyödyistä julkiselle taloudelle suhteessa kustannuksiin.

## 2.3 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

**Arviointineuvosto pitää puutteena**, että esitysluonnoksessa ei ole arvioitu vaikutuksia perus- ja ihmisoikeuksiin erilaisten ihmisryhmien näkökulmasta. Esityksessä tulee kuvata vaikutusarviointia koskevassa osiossa eritellymmmin esityksen kannalta keskeiset perusoikeudet ja miten esityksen keskeiset ehdotukset vaikuttavat näiden perusoikeuksien toteutumiseen. Vankeusrangaistuksella ja telekuuntelulla puututaan ihmisten perusoikeuksiin, esimerkiksi henkilökohtaiseen koskemattomuuteen tai yksityiselämän suojaan. Lisäksi ampuma-aseilla voidaan tehdä rikoksia, jotka loukkaavat kansalaisten perusoikeuksia.



**Arviointineuvosto muistuttaa**, että esitysluonnoksen säätämisyjärjestystä koskevilla perusteluilla ei voida korvata esityksen perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointia. Vaikutusarviointia koskevassa osiossa tulee kuvata, miten esitys edistää tai heikentää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.<sup>3</sup>

Lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen mukaan esityksen vaikutuksia tulee arvioida eri ihmisryhmien näkökulmasta, jos esitys vaikuttaa merkittävästi ryhmän elämään ja olosuhteisiin. Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu vaikutuksia rikoksentehtäjän tai uhrin näkökulmasta. **Arviointineuvosto pitää puutteena**, että esitysluonnoksessa ei ole arvioitu vaikutuksia erilaisiin ihmisryhmiin, etenkin kun esitys tulee lisäämään vankeusrangaistusten määrää.

**Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee arvioida omana kohtanaan muutoksen vaikutuksia lapsiin ja nuoriin.<sup>4</sup> Esitysluonnoksesta jää osin epäselväksi, missä määrin esityksessä tarkoitetaan alaikäisiä rikoksentehtäjiä.

Ehdotetun sääntelyn mukaan törkeänä ampuma-aserikoksena pidettäisiin sitä, että rikoksentehtäjä pitää mukanaan ampuma-asetta yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa ilman oikeutta sellaisen aseeseen hallussapitoon. Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu vaikutuksia sellaisiin henkilöihin, joilla on lupa aseeseen hallussapitoon, mutta hän pitää asetta aselupansa vastaisesti yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa.

**Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee kuvata tarkemmin vaikutuksia erilaisissa tilanteissa, joissa sääntely tulisi sovellettavaksi.

**Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee kuvata, miten vankeusrangaistus ja vankeusrangaistuksen kiristäminen vaikuttavat rikosten ennaltaehkäisyyn lisäksi yksilötasolla rikoksentehtäjiin. Arviossa tulee ottaa huomioon myös rikoksentehtäjien tuen tarve ja yhteiskuntaan integroituminen. Voiko vankeusrangaistus lisätä henkilön syrjäytymistä tai parantaa henkilön mahdollisuuksia rikoksettomaan elämään?

**Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee arvioida tarkemmin vaikutuksia rikosseuraamusjärjestelmään.<sup>5</sup> Lausuntopalautteessa on tuotu esille, että muutoksen edellytyksenä on uusien vankipaikkojen rakentaminen, sillä nykyinen vankilakapasiteetti ei ole riittävä. Esityksessä tulee arvioida riskejä muutoksen onnistumiselle, jos ei ole olemassa riittävästi vankipaikkoja. Miten vankiloiden riittämätön kapasiteetti ja vankilaverkoston toimivuuden muut haasteet vaikuttavat vankiloissa

<sup>3</sup> Katso esimerkiksi [Perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointi lainvalmistelussa](#), sivu 18: "Vaikka perus- ja ihmisoikeuskysymyksiä olisi käsitelty muualla esityksessä, perus- ja ihmisoikeusveloitteiden toteutumista koskevat oikeudelliset arviot tulee esittää jaksossa "Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys", koska ne ovat merkityksellisiä nimenomaan lain perustuslainmukaisuuden ja säätämisyjärjestyksen arvioinnissa."

<sup>4</sup> [Lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen](#) mukaan lapsivaikutusten arvioinnin kohteena ovat lasten hyvinvointi, kehitys ja kasvuympäristö. Arvioinnin perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991). Katso myös [Lapsivaikutusten arvioinnin käsikirja lainvalmistelijoille](#).

<sup>5</sup> Arviossa tulee ottaa huomioon myös muut lainsäädäntömuutokset, joilla voi olla vaikutusta vanki- ja yhdyskuntaseuraamusasiakaslukuun.



työskentelevien henkilöiden työoloihin ja vankien kuntoutukseen sekä työntekijöiden ja vankien turvallisuuteen?<sup>6</sup>

Esitysluonnoksen mukaan rangaistusten ankaroitumiseen johtavat lainsäädäntöehdotukset johtaisivat toteutuessaan huomattavaan Rikosseuraamuslaitoksen työmäärän lisääntymiseen. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee arvioida, kuinka huomattava työmäärän lisääntyminen vaikuttaa henkilöstöön ja mitä riskejä tästä mahdollisesti seuraa vankeusrangaistusten suunnitellulle täytäntöönpanolle. Voivatko esimerkiksi vankien tarvitsemat kuntoutus- ja mielenterveyspalvelut heiketä?

Esitysluonnoksen mukaan lainsäädäntömuutoksilla tavoitellaan uusien rikosten tekemistä estävää vaikutusta sekä siitä odotettavaa suojeltavien oikeushyvien tehokkaampaa suojaa. **Arviointineuvosto katsoo**, että esityksessä tulee arvioida tarkemmin, kuinka merkittävästi turvallisuus tai yleinen järjestys paransivat muutoksen jälkeen.

### 3. Lainsäädännön arviointineuvoston lausuma

Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto on annettu aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamista koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta (hankenumero: OM077:00/2022), jonka oikeusministeriö toimitti arviointineuvoston käyttöön sähköpostitse 11.10.2024. Lausunto on julkinen.

**Arviointineuvosto katsoo**, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

**Helsingissä 25. lokakuuta 2024**

**Leila Kostiainen**

**Lainsäädännön arviointineuvoston puheenjohtaja**

**Annika Collin**

**Johtava asiantuntija, lainsäädännön arviointineuvoston sihteeri**

<sup>6</sup> Vankiloiden toimivuuteen liittyvänä muuna haasteena voi olla esimerkiksi erityisiin työtehtäviin tarvittavan henkilöstön riittävyys.



VALTIONEUVOSTON KANSLIA  
STATSRÅDETS KANSLI

LAINSÄÄDÄNNÖN  
ARVIOINTINEUVOSTO



**Yhteystiedot:**

Valtioneuvoston kanslia  
PL 23, 00023 Valtioneuvosto  
valtioneuvosto.fi  
p. 0295 16001



## Liite 1 Arviointineuvoston käyttämät standardilausumat

5. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää kiitettävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvostolla on vain vähäisiä lisäsehdotuksia hallituksen esitysluonnokseen.

4. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos täyttää hyvin lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimukset. Arviointineuvosto suosittelee, että hallituksen esitysluonnosta täydennetään neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

3. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa tyydyttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Arviointineuvosto suosittelee, että esitysluonnosta korjataan neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

2. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnos noudattaa välttävästi lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Hallituksen esitysluonnoksessa on olennaisia puutteita ja esitysluonnosta tulee korjata neuvoston lausunnon mukaisesti ennen hallituksen esityksen antamista.

1. Arviointineuvosto katsoo, että hallituksen esitysluonnoksen puutteet ovat niin merkittäviä, ettei esitysluonnos täytä lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeen vaatimuksia. Hallituksen esitysluonnoksen pohjalta ei pysty muodostamaan riittävää ja perusteltua käsitystä esityksestä, eikä sen taloudellisista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Ilman puutteellisuuksien korjaamista on vakavasti harkittava, voiko hallituksen esityksen antaa eduskunnan käsiteltäväksi.\*

\* Viimeinen virke jätetään pois niissä tilanteissa, kun esitystä ei käytännössä voida vetää pois.